

Maskulinita: úskalí a profity

Feminismus

se netýká pouze žen a ženských práv. Stereotypní představy jsou totiž svazující pro všechny, bez ohledu na pohlaví či gender. S muži je například spojována řada genderových stereotypů, jako že jsou silní, nezávislí, průbojní či méně citliví, což v důsledku značně omezuje jejich jednání. Proto je tato infografika věnovaná právě otázce maskulinity.

Maskulinita

(též mužnost nebo mužství)

označuje soubor vlastností, objektů a rolí společensky přisuzovaných mužům. Koncept maskulinity, na rozdíl od biologické definice mužského pohlaví, je primárně sociálně zkonstruovaný a jeho znaky tím pádem mohou naplňovat všichni bez ohledu na biologické pohlaví. Muži, kteří tyto znaky nenaplnují, mohou být předmětem stigmatizace (jsou označováni za bábovky či slečinky), stejně tak jako ženy, u nichž mohou být projevy maskulinity spojovány s degradací jejich ženství (jsou označovány jako mužatky).

Negativní souvislosti

V každé společnosti nalezneme různé typy maskulinit. Obvykle však existuje jeden typ, který je v daném sociokulturním kontextu nadřazený ostatním typům maskulinit, označuje se jako:

hegemonní maskulinita

Většinou se jedná o odosobnělý idealizovaný vzor mužství, se kterým jsou muži z dané společnosti srovnáváni, přestože jen minimum z nich tohoto ideálu fakticky dosáhne. Právě tato hierarchie, která na vrchol pyramidy staví naplnění představy hegemonního mužství, způsobuje, že jiné typy maskulinit jsou nedostatečné. Při nedosažení ideálu mnozí muži cítí nespokojenost s vlastním vzhledem a potažmo i životem.

Muži a zdraví

Z údajů [Českého statistického úřadu](#) je patrné, že se muži dožívají v průměru o 5 až 7 let méně než ženy. Z věkové struktury vyplývá, že v České republice připadá na 1 000 mužů ve věku do 14 let 947 žen, ve věku od 15 do 64 let 978 žen a ve věku 65 a více let je to 1 511 žen. Je to způsobeno především vyšší mírou rizikového způsobu života a zanedbáváním vlastního zdraví:

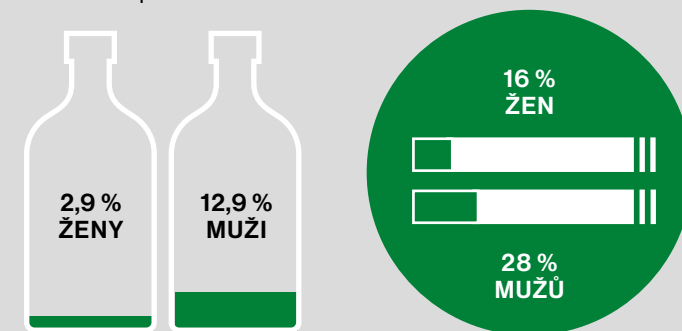
1 000 MUŽŮ	947 ŽEN	0–14 let
1 000 MUŽŮ	978 ŽEN	15–64 let
1 000 MUŽŮ	1 511 ŽEN	65+ let

RYCHLÁ JÍZDA AUTEM A ADRENALINOVÉ SPORTY

Hegemonická maskulinita je spojována s hazardním chováním a překračováním vlastních hranic. Proto se více mužů stává obětmi dopravních nehod. Nepřiměřená rychlost v kombinaci s opilostí a ignorací užívání bezpečnostních pásů má za následek, že [3 ze 4 smrtelných obětí autonehod](#) tvoří muži, a to na území celé EU.

KONZUMACE ALKOHOLU A KOUŘENÍ

Muži konzumují [alkohol](#) častěji a více než ženy. Nejnáchylnější skupinou k denní konzumaci alkoholu jsou muži ve věku od 65 do 74 let. Muži také častěji kouří. Celkový podíl lidí denně konzumujících alkohol a nikotin představoval v roce 2019:

Pítí alkoholu a kouření má genderový rozměr, který se do těchto statistik promítá: Muž pijící alkohol či kouřící cigarety není v rozporu s představou hegemonního mužství, zatímco žena je za takové chování odsuzována.

Jak muži profitují ze současného nastavení společnosti?

V České republice převažují ve vrcholové politice muži. V Senátu PČR tvoří 85 %, v Poslanecké sněmovně PČR pak 77,5 %. Muži dominují také ve vedoucích pozicích. V rámci celé Evropské unie jsou muži až v 67 % řídicích pozic. Jejich kariérní postup však bývá často podporovaný existující představou, že muži jsou od přírody lepšími lídry. I z toho důvodu je mužům umožněn rychlejší kariérní postup i ve feminizovaných odvětvích, jde o tzv. **efekt skleněného výtahu**, který popisuje nerovnocenné zacházení s muži a ženami.

Mansplaining je jev, kdy muž něco vysvětluje ženě blahosklonným, povýšeným, nadměrně sebevědomým a příliš zjednodušujícím způsobem a automaticky předpokládá, že druhá osoba nemá o daném tématu žádné povědomí nebo nebere v potaz, že může o tématu vědět dokonce více než on sám.

Má zvyšování povědomí o problematice genderových stereotypů institucionální podporu?

Ano! Můžeme ji najít třeba ve [Strategii rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR](#) nebo v doporučení [Rady Evropy](#). A v čem chceme změnu?

- Zvýšit povědomí o genderových specifikách psychického i fyzického zdraví v oblasti diagnostiky i následné léčby.
- Zajistit osvětu v oblasti citlivé komunikace bez stereotypních představ o ženách a mužích.
- Skrze primární prevenci zvýšit povědomí o závislostním chování, mimo jiné se zaměřením na nejohroženější skupiny ve spojení s genderovými specifiky závislostního chování

- Odstranění stereotypního zobrazování mužů a žen ve veřejném prostoru, například v médiích či reklamách. Nezapadání do kategorií "správneho muže" či "správneho ženy" vede ke zhoršení kvality života a má negativní dopad na celou společnost.
- Propagovat a provádět pravidelné celostátní osvětové iniciativy se zaměřením na zvyšování povědomí o různých formách sexismu včetně jevů, jako je mansplaining, a o způsobech, jak jim předcházet.

Negativní dopady hegemonické maskulinity

Toxická maskulinita ...

... je představa, že muž by měl být za všech okolností dominantní, houževnatý, silný a emocionálně nedostupný. Termín se rozvinul v 80. letech 20. století jako reakce na zvýšenou míru sebevražd mladých mužů, na které byly kladeny příliš velké nároky. Toxická maskulinita škodí nejen samotným mužům, ale i společnosti obecně, neboť nestaví na rovném přístupu ke všem lidem.

Přístup k vlastnímu zdravotnímu stavu

Muži jsou spojováni s nižší mírou preventivní zdravotní péče než ženy. Z [výzkumu](#) vyplývá, že muži se silným přesvědčením o vlastním naplňování stereotypních představ „správno“ mužnosti mají větší tendenci svůj zdravotní stav podceňovat. Roli hraje stále rozšířená představa, že „chlap musí něco vydržet a nebyť padavka“. [Výzkum](#) postojů k vyhledání psychologické pomoci ukázal, že muži své duševní zdraví zanedbávají, neboť obecné ideály maskulinity vytváří při hledání terapeutické pomoci bariéru. V ČR každoročně vyhledá psychologickou a psychiatrickou pomoc až o 50 % více žen než mužů.

Obecná tendence podceňovat muže v roli oběti

V návaznosti na rozšířené stereotypy vzniká očekávání, že se muži v dospělosti objeví spíše jako násilníci než oběti. Přestože tvoří 83 % pachatelů trestných činů, stávají se také oběťmi násilí jak ve veřejné sféře (bitky, vraždy a podobně), tak i ve sféře soukromé (nějakou formu násilného jednání v partnerském vztahu, ať heterosexuálním či homosexuálním, zažilo asi 10 % mužů).

KDO VÁM MŮŽE NABÍDNOUT WORKSHOP NA TÉMA MASKULINITY?

Genderové informační centrum NORA, o.p.s. – BRNO
www.gendernora.cz

Gender Studies, o.p.s. – PRAHA
www.genderstudies.cz

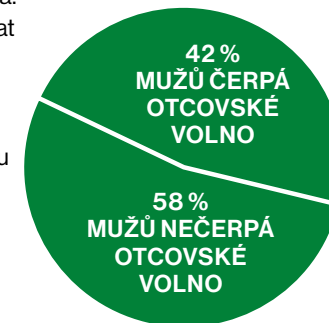

Sebevražednost mužů

Sebevraždy jsou zapříčiněny především představou o tom, jak se „správno“ muž má chovat. Ve snaze o naplnění těchto stereotypů si pak muži bojí říct o pomoc a mluvení o svých nejen psychologických problémech považují za selhání ve své roli. Oproti ženám se také méně obklopují přáteli, se kterými by sdíleli osobní záležitosti a projevovali emoce. K sebevraždám častěji volí maskulinější a účinnější prostředky (jako je zastřelení či oběšení), proto mají muži více dokonaných sebevražd v porovnání s ženami, které sice mají více pokusů o sebevraždu, ale volí méně účinné prostředky (předávkování se prášky).

Muži jako otcové

Pečující role je stereotypně přiřazována spíše ženám, od muže se stále očekává spíše finanční zajištění rodiny. V důsledku takového stereotypu otcové tráví s dítětem o samotě až 4x méně času než matky. Tento pohled se však s dobou začíná proměňovat a otcové zastávají pečující roli čím dál více a nástroje tomu pomalu přizpůsobuje i stát. Česká republika ještě donedávna byla zemí, která na novopečené otce téměř nemyslela. Od roku 2018 je však možné čerpat takzvanou otcovskou poporodní dovolenou. Po narození dítěte může otec zůstat doma společně s matkou a mít přítom proplacenou svou nepřítomnost v zaměstnání. V červenci 2021 byla otcovská dovolená dokonce prodloužena ze 7 na 14 dní.

Jsem pro rovnost.

Nora

Projekt podpořila Nadace OSF v rámci programu Active Citizens Fund, jehož cílem je podpora občanské společnosti a posílení kapacit neziskových organizací. Program je financován z Fondu EHP a Norska.

Zdroje a další infografiky naleznete zde:
www.gendernora.cz/nase-temata